

Temari d'oposicions

EDUCACIÓ MUSICAL

versió C. Valenciana

Guillermo San Juan Baylón

Temari d'oposicions

EDUCACIÓ MUSICAL

versió Comunitat Valenciana

Guillermo San Juan Baylón

educàlia
editorial

Primera edició, 2022

Autors: Guillermo San Juan Baylón

Maquetació: Educàlia Editorial

Edita: Educàlia Editorial

Imprimix: Grupo Digital 82, S.L.

ISBN: 978-84-126299-7-2

Depósito legal: en tràmit

Printed in Spain/Impreso en España.

Tots els drets reservats. No està permesa la reimpressió de cap part d'aquest llibre, ni d'imatges ni de text, ni tampoc la seva reproducció, ni utilització, en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, bé sigui electrònic, mecànic o d'una altra manera, tant coneguda com els que puguin inventar-se, incloent-hi el fotocopiat o enregistrament, ni està permès emmagatzemar-lo en un sistema d'informació i recuperació, sense el permís anticipat i per escrit de l'editor.

Algunes de les imatges que inclou aquest llibre són reproduccions que s'han realitzat acollint-se al dret de cita que apareix en l'article 32 de la Llei 22/18987, de l'11 de novembre, de la Propietat intel·lectual. Educàlia Editorial agraeix a totes les institucions, tant públiques com privades, citades en aquestes pàgines, la seva col·laboració i demana disculpes per la possible omisió involuntària d'algunes d'elles.

Educàlia Editorial

Avda. de las Jacarandas 2 loft 327 46100 Burjassot-València

Tel. 960 624 309 - 963 768 542 - 610 900 111

Email: educaliaeditorial@e-ducalia.com

www.e-ducalia.com

ÍNDIX

- TEMA 1** La música com a llenguatge i com a mitjà d'expressió. Valor formatiu de la música. Percepció i expressió. Importància de l'educació musical en l'educació primària. El currículum d'educació musical en la concreció d'unitats didàctiques globalitzades.5
- TEMA 2** La melodia a l'educació musical. Interval, línia melòdica, frase melòdica. Reconeixement de la melodia. Tonalitat, modalitat i transport de cançons. Harmonització de cançons i d'obres instrumentals. Recursos didàctics per treballar a l'aula..... 23
- TEMA 3** La modulació. Procediments i exemples de la seva mecànica. Funció expressiva. Recursos didàctics per treballar a l'aula. 42
- TEMA 4** L'harmonia a l'educació musical, acord, tipus d'acord, inversions. El seu origen. Cadències principals. Recursos didàctics per treballar a l'aula..... 57
- TEMA 5** La textura: tipus. La textura en la instrumentació de cançons i en obres musicals. La forma. Anàlisi formal de cançons. Principals formes musicals..... 70
- TEMA 6** L'educació musical a través del ritme. Ritme lliure, rítmic i mètric. Ritme i llenguatge. Ritme i moviment. Ritme i execució instrumental. Polirítmia. Petites formes rítmiques: Anàlisi i improvisació. Intervenció educativa..... 86
- TEMA 7** Corrents pedagògics – Musicals del segle XX. Anàlisi i projecció de les mateixes a l'educació musical escolar..... 101
- TEMA 8** La música com a part del desenvolupament integral del nen/a. Fonaments psicopedagògics de l'educació musical. Desenvolupament musical i ensenyament de la música. 119
- TEMA 9** L'activitat musical a l'educació psicomotriu: coordinació general i pràctica, alteracions d'esquema i ajustament corporal, trastorns de l'orientació espaciotemporal. Aportacions interdisciplinàries al camp de l'educació psicomotriu prenent com a base l'activitat musical. 136
- TEMA 10** L'activitat musical com a compensadora de les desigualtats educatives. Principis bàsics d'intervenció. L'educació musical en l'àmbit de les deficiències auditives. Tècniques de sensibilització vibràtil. Estimulació i resposta. Aportacions interdisciplinàries per treballar les desigualtats educatives partint de l'activitat musical..... 151
- TEMA 11** Funcionalitat de la lectura i escriptura musical. Representacions gràfiques i gestuals no convencionals. Grafies convencionals. Objectius, continguts i recursos..... 167
- TEMA 12** El joc com a activitat d'ensenyament i aprenentatge a l'educació musical. Criteris de classificació i de selecció del repertori. Aportacions i possibilitats del joc en les activitats que es relacionen a l'educació vocal, instrumental i de moviment i dansa. 183
- TEMA 13** El cos i el moviment com a mitjans d'expressió musical. La relaxació: tècniques necessàries per a l'activitat musical vocal, instrumental i de moviment. La dansa a l'educació musical..... 196

TEMA 14 La improvisació com a forma d'expressió musical lliure i espontània. La improvisació com a procediment compositiu. Recursos didàctics per a la producció musical a l'aula. Creativitat i improvisació.....	214
TEMA 15 La cançó i la seva influència en el procés educatiu musical. Les intencions comunicatives del cant. El cant coral en els diferents cicles educatius: cant monofònic, homofònic i polifònic. Criteris de selecció del repertori escolar. Metodologia i recursos didàctics en el procés d'ensenyament i aprenentatge d'una cançó. Principis bàsics en la direcció coral.....	233
TEMA 16 La dramatització com a joc musical coordinador de diferents tipus d'expressió. Dramatització de cançons infantils populars. Criteris per la selecció de cançons dramatitzades. Participació i improvisació instrumental en la dramatització.....	247
TEMA 17 El desenvolupament de la veu com a instrument d'expressió musical. Metodologia i recursos didàctics de la tècnica vocal: Respiració, articulació, entonació, ressonància. La tessitura vocal en educació primària. La veu del professor de música: importància de la seva cura i manteniment.	267
TEMA 18 Els instruments musicals escolars. Famílies d'instruments. El cos com a instrument. Agrupacions instrumentals. Instruments de música actual. Instruments de construcció pròpia. Ús de l'electrònica i informàtica musical.....	278
TEMA 19 La pràctica instrumental. Criteris de selecció i sistematització del repertori instrumental a l'educació primària. Objectius i continguts de l'activitat instrumental a l'aula. Metodologia i recursos didàctics en el procés d'ensenyament i aprenentatge d'una peça musical.....	298
TEMA 20 La discriminació auditiva. Recursos didàctics d'exploració i recerca sonora. El desenvolupament de la percepció auditiva: altura, durada, intensitat, timbre i forma. Tècniques i mètodes.....	318
TEMA 21 L'audició musical: la seva didàctica. Desenvolupament de la comprensió auditiva a primària. Objectius, continguts i activitats. Programació d'audicions per a l'alumnat de primària....	333
TEMA 22 Sociologia en la música. Relació música-societat. Funció social de la música. L'entorn sociocultural i la seva influència en el desenvolupament de la sensibilitat musical. La música en el món d'avui. Música i consum. Aportacions i possibilitats dels mitjans audiovisuals en el desenvolupament de la percepció i apreciació musical.....	350
TEMA 23 Grans períodes de la història de la música: des dels orígens fins al barroc. Característiques generals. Selecció de fragments musicals per a l'alumnat d'educació primària.	367
TEMA 24 Grans períodes de la història de la música: la música en el Classicisme, en el Romanticisme i en el segle XX. Característiques generals. Selecció de fragments musicals per a l'alumnat d'educació primària.....	396
TEMA 25 La música com a expressió cultural dels pobles. La música ètnica. El folklore i les seves aplicacions didàctiques. Selecció de fragments musicals per a l'alumnat d'educació primària.....	426

TEMA 1

La música com a llenguatge i com a mitjà d'expressió. Valor formatiu de la música. Percepció i expressió. Importància de l'educació musical en l'educació primària. El currículum d'educació musical en la concreció d'unitats didàctiques globalitzades.

CONTEXTUALITZACIÓ DEL TEMA SEGONS NORMATIVA VIGENT (LOMLOE)

0. INTRODUCCIÓ

1. LA MÚSICA COM A LLENGUATGE I COM A MITJÀ D'EXPRESSIÓ

2. VALOR FORMATIU DE LA MÚSICA

3. PERCEPCIÓ I EXPRESSIÓ

4. IMPORTÀNCIA DE L'EDUCACIÓ MUSICAL EN L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

5. EL CURRÍCULUM D'EDUCACIÓ MUSICAL EN LA CONCRECIÓ D'UNITATS DIDÀCTIQUES GLOBALITZADES

6. CONCLUSIÓ

7. ANNEXDIDÀCTIC

8. BIBLIOGRAFIA

9. BIBLIOGRAFIA WEB

10. NORMATIVA LOMLOE

CONTEXTUALITZACIÓ DEL TEMA SEGONS NORMATIVA VIGENT (LOMLOE)

Segons la **LOMLOE**, l'àrea d'Educació Artística suposa el descobriment de la sensibilitat, la creativitat, l'expressió i el gaudi de les principals manifestacions culturals i artístiques de l'entorn de l'alumnat en totes les seves dimensions sensorials, socials i estètiques. Es tracta d'una porta a l'adquisició de diferents capacitats artístiques que afecten directament el desenvolupament de la identitat, sentit crític, pensament creatiu i en última instància, a la comprensió del context cultural pròxim a l'alumnat. L'àrea Educació Artística a Catalunya en el seu **DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica**, inclou l'Educació Plàstica, Audiovisual i Visual, d'una banda, i Música i Arts Escèniques i Performatives, per una altra, de manera progressiva al llarg dels tres cicles de l'Educació Primària afavorint el desenvolupament integral de l'alumnat mitjançant l'experimentació, l'expressió i la producció artística a través de l'exploració de nous llenguatges visuals, plàstics, musicals, de dansa i representació escènica en un context educatiu basat en els sis vectors del nou currículum: aprenentatges competencials, la perspectiva de gènere, la universalitat del currículum, la qualitat de l'educació de les llengües, el benestar emocional i el desenvolupament d'una ciutadania democràtica i consciència global en l'alumnat.

L'aprenentatge musical afavoreix el desenvolupament emocional, cognitiu i psicomotor de l'alumnat. Les competències específiques a desenvolupar durant l'etapa de l'Educació Primària a l'àrea de l'Educació Artística parteixen del desenvolupament de la curiositat, el respecte i el gaudi pel descobriment de propostes artístiques de diferents cultures, èpoques i estils, mitjançant la percepció i la vivència (**competència**

específica 1); el desenvolupament d'un pensament propi, identitat cultural i esperit crític a través de la investigació i anàlisi de diferents manifestacions culturals i artístiques, així com els seus contextos, emprant diversos canals i mitjans d'accés a la informació (**competència específica 2**); l'expressió i comunicació de coneixements, idees, sentiments i emocions experimentant i creant amb les possibilitats del so, la imatge, el cos i els mitjans digitals i multimodals, mitjançant activitats i experiències que incorporin l'aprenentatge autoregulat (**competència específica 3**); fins a arribar al desenvolupament de la creativitat, el sentit de pertinença i l'arribada a un resultat final dissenyant, elaborant i difonent creacions culturals i artístiques col·laboratives, assumint diferents rols i fent valdre el procés (**competència específica 4**).

0. INTRODUCCIÓ

Les últimes lleis educatives van contribuir a l'enfortiment de la presència de la música a les aules i els seus beneficis per a la configuració d'una societat propícia a la convivència i al saber. La **LOE**, marc de referència de la **LOMCE** (*ja derogada*) i **LOMLOE** posteriors estableix "l'aprenentatge al llarg de la vida" i la incorporació de les competències bàsiques com adaptació a la normativa europea d'educació. És a partir d'aquest moment quan els continguts del currículum de música i de la resta de matèries es van adequar per destacar els seus evidents valors interdisciplinaris. Com veurem al llarg del tema, amb l'actual normativa d'àmbit nacional i al decret que inspira en el següent nivell de concreció curricular a Catalunya, hi ha nombrosos canvis que afecten tant a la nomenclatura competencial i de continguts com a l'enfocament interdisciplinari de l'ensenyament, la coeducació a través de la perspectiva de gènere i al desenvolupament del benestar emocional i la ciutadania.

La **LOMLOE** estableix que l'àrea d'Educació Artística podrà desdoblejar-se en dos camps de coneixement: Educació Plàstica i Audiovisual, d'una banda, Música i Dansa, per una altra. Al **DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica** a Catalunya s'estableix que l'àrea d'Educació Artística que s'imparteix a tots els cursos inclou l'Educació Plàstica, Audiovisual i Visual, d'una banda, i Música i Arts Escèniques i Performatives, de l'altra.

En aquest primer tema del temari d'Educació Musical a l'Educació Primària presentarem la música com a llenguatge i com a mitjà d'expressió, base de la percepció i l'expressió culturals i branca imprescindible en el desenvolupament formatiu de l'alumnat. Per altra banda, també contextualitzarem l'Educació Musical en el currículum de l'Educació Primària concretant, a més, el paper de la matèria en la concreció d'unitats didàctiques globalitzades.

1. LA MÚSICA COM A LLENGUATGE I COM A MITJÀ D'EXPRESSIÓ

Des d'un principi molt remot la música va ser una de les primeres manifestacions de la humanitat utilitzada per expressar-se i comunicar-se.

La música, com una forma d'expressió natural, és un mitjà d'expressió d'idees, sentiments i estats d'ànim, que té elements comuns amb la resta dels llenguatges artístics. Per la qual cosa en el nostre sistema educatiu l'educació musical està englobada dins de l'àrea d'educació artística, però també compta amb el seu llenguatge particular amb els seus propis codis i amb capacitat suficient perquè el seu missatge tingui un caràcter universal.

Quan es parla de la Música com a "llenguatge universal", ha d'entendre's com a fenomen artístic propi

de totes les cultures humanes conegudes. Això no vol dir que les seves múltiples llengües (música asiàtica, música àrab, música occidental...) siguin enteses per oïdors que no estiguin culturitzats, és a dir, que no pertanyin a aquesta cultura musical. Tot i que la globalització cultural imperant en el segle XXI ha imposat una música popular urbana occidental a cultures musicals antiquíssimes com ara la xinesa, japonesa i del sud-est asiàtic; el més habitual, és que, si un occidental escolta música del teatre japonès tradicional és possible que no sigui capaç de dilucidar quina emoció pretén transmetre cada escena.

És coneguda l'anècdota de l'etnomusicòleg Curt Sachs qui trasllada a un boiximà africà –que mai havia escoltat un altre tipus de música que la de la seva tribu, la qual es trobava en un estadi evolutiu similar al de les primeres cultures neolítiques–, a un auditori. Allí escolta l'arxiconeguda "Novena Simfonia" de Beethoven i en sortir del concert, el músic africà realitza la seva anàlisi crítica: el ritme no canvia, és sempre igual. Tenia raó. Davant la riquesa rítmica dels tambors africans subsaharians, plens de polirítmies, síncopes, i contratemps, l'obra de Beethoven mantenia sempre una velocitat uniforme i una pulsació isòcrons (igual al llarg del temps), cosa que resultava tediós a un oïdor de la cultura musical africana.

1.1 LA MÚSICA COM A LENGUATGE

Com a llenguatge la música reuneix les següents característiques:

1. Utilitza un **codi** sistematitzat amb caràcter representatiu i normatiu. El llenguatge musical disposa d'una forma escrita on cada so es representa sobre un gràfic sotmetent-se a una sèrie d'estructures. Així ens trobem un seguit de símbols adoptats de manera convencional que resumirem posteriorment. Aquests codis varien en les cultures i moments històrics i són menys estrictes que el lògic - matemàtic i que l'oral i escrit.
2. Necessita un **emissor**, un **receptor** i un **canal**.
3. Com tot llenguatge es poden identificar certes **funcions** com la referencial pel que fa al context, la conativa referida al destinatari i l'emotiva i poètica en molts casos. Fins i tot es pot fer una diferenciació (igual que en llenguatge verbal) entre llenguatge musical, culte, popular i fins i tot vulgar.
4. Altres de les característiques comunes entre el llenguatge musical i el verbal són les següents:
 - a. Utilitza l'**objecte sonor** com a element principal amb la seva durada i la seva intangibilitat.
 - b. Té **ritme i melodia** encara que la característica de l'harmonia i l'orquestració, és a dir, la simultaneïtat, són úniques pel llenguatge musical.

1.2. ELEMENTS DEL LENGUATGE

La música té factors comuns amb altres llenguatges, però té també elements particulars, i, per tant, el seu propi sistema expressiu i gràfic, diferenciat en cada cultura. Aquest llenguatge és necessari per manifestar i transmetre pensaments, idees, sentiments i missatges no convencionals. L'ensenyament musical educarà a l'alumnat tant en la faceta creativa, com en l'escolta musical. D'altra banda, la subjectivitat del missatge musical, sempre susceptible de diverses interpretacions, no ha de limitar-nos i per això ens ajudarem dels signes i grafies convencionals que ens delimitaran el camp de treball.

Elements de la música

Els elements en què es basa la música són els paràmetres del so que són: **timbre**, **durada**, **intensitat** i **altura**.

A partir de l'organització del so, la música es pot descompondre en: **ritme**, **melodia**, **harmonia**, **textura** i **forma**.

Codi musical

Els elements bàsics de la grafia musical són el **pentagrama**, les **claus** i les **figures musicals**.

LINEAS

lineas adicionales superiores

ESPACIOS

5

4

3

2

1

lineas adicionales inferiores

Pentagrama

1

2

3

4

5

6

7

2

3

4

5

6

7

The diagram shows a standard five-line musical staff with lines numbered 1 to 5 from bottom to top. Above the staff, two horizontal lines are labeled 'lineas adicionales superiores' (upper additional lines). Below the staff, two horizontal lines are labeled 'lineas adicionales inferiores' (lower additional lines). Below this, the word 'Pentagrama' is written. To the left, a musical staff with a treble clef shows notes numbered 1 to 5 on the lines and 6 to 7 on the spaces. To the right, seven individual musical staves are shown, each with a different clef (soprano, alto, tenor, bass, and various positions of alto and bass clefs) and numbered 1 to 7, illustrating the range of clefs from high to low.

Claus ordenades d'agut a greu: clau de sol, clau de Do en 4a, clau de do en 3a, clau de do en 2a, Clau de do en 1a, clau de fa en 3a i clau de fa en 4a.

Les **figures musicals** són signes gràfics que ens serviran per representar la durada dels sons, i la seva alçada quan estiguin situats en el pentagrama. En ordre de major a menor durada trobem les següents figures: **rodona** (4 temps), **blanca** (2 temps), **negra** (1 temps), **corxera** (1/2 temps), **semicorxera** (1/4 temps), **fusa** (1/8 temps), **semifusa** (1/16). Cadascuna d'aquestes figures té la seva correspondència en durada amb **silencis**. Teòricament, presentarem des de la rodona a la semifusa amb els seus silencis i **alteracions** (sostingut, bemoll i becaire), encara que en la pràctica, és possible que només fem servir fins a la semicorxera.

Pel que fa a l'**agògica** (termes utilitzats per assenyalar canvis de moviment o velocitat) i la dinàmica (termes utilitzats per assenyalar les variacions d'intensitat o expressió) adoptarem els més coneguts:

- **Termes agògics:** **Lent**, **Llarg** o **greu** (molt a poc a poc); **Adagio** (a poc a poc); **Andante** (a poc a poc sense anar massa lent); **Moderato** (amb moderació); **Allegro** (ràpid); **Viu**, **Vivace** o **Presto** (molt ràpid).
- **Termes dinàmics:** **pp** (pianíssim), **p** (piano), **mf** (mig fort), **f** (fort), **ff** (fortíssim).

Com ja hem comentat anteriorment, els elements constitutius fonamentals del llenguatge musical són el **ritme** (tema 6), la **melodia** (tema 2) i l'**harmonia** (tema 4), la **textura** (tema 5) i la **forma** (tema 5). En ells tractarem tots els conceptes no assenyalats fins ara referents a la pulsació, al compàs i a les diferents distribucions melòdiques.

Necessàriament, el nostre coneixement sobre aquests conceptes haurà de ser exhaustiu per poder transmetre a l'alumnat, d'una manera senzilla i adaptada al seu nivell, aquells que vam crear bàsics, i que siguin capaços de captar, aprendre i utilitzar per desenvolupar nous aprenentatges.

1.3 LA MÚSICA COM A MITJÀ D'EXPRESSIONÓ

Què pot expressar la música? Trobem diferents exemples de com la música afecta i comunica. Per exemple: en la música lleugera –afecta l'estat d'ànim activant-lo-, en la música programàtica -descriu una escena molt concreta-, en la música de cinema mut -substitueix a les paraules-, en la música de pel·lícules de terror -crea tensió-, etc.

Hi ha tribus africanes que amb el tambor d'aixella han arribat a desenvolupar un llenguatge que els permet comunicar-se, els monjos tibetans es comuniquen d'una muntanya a una altra del Tibet amb diferents tocs de trompa alpina, etc.

El compositor com a creador i l'interpret com a emissor, intenten generar en l'oïdor una emoció determinada en la majoria dels casos. Per exemple, quan Penderecki idea la seva obra en homenatge a les víctimes d'Hiroshima, el seu famós *Treno*, intenta descriure l'horror que van sentir aquestes persones i per això, en el seu ultraexpressionisme musical, inclou crits i sorolls constants que generen en l'oïdor un estat d'angoixa inenarrable.

La Música és l'art que més ràpid i eficaçment activa el nostre cervell primitiu de rèptil, el nostre cervell emocional que compartim amb els animals.

- Genera emocions: alegria, tristesa, tranquil·litat, nerviosisme... Per això, és l'eina pedagògica més eficaç que podem emprar perquè el nostre alumnat aprengui a distingir diferents estats d'ànim i sàpiga controlar-los. La **LOMLOE**, per primera vegada en el sistema educatiu, atorga una importància destacada a aquest camp d'estudi psicològic, vital en la salut mental i, per tant, en la nostra qualitat de vida.
- Posa en funcionament el sistema de recompensa, aquell que ens proporciona dopamina –l'hormona del benestar-, quan bevem i tenim set, quan buidem els nostres esfínters, tenim sexe, o fumem. Actua en la mateixa zona que les drogues, però sense efectes secundaris nocius.
- Pot engrandir l'amígdala cerebral provocant-nos por, una cosa molt eficaç en una pel·lícula de terror. Per això, és tan important la banda sonora en aquest gènere.

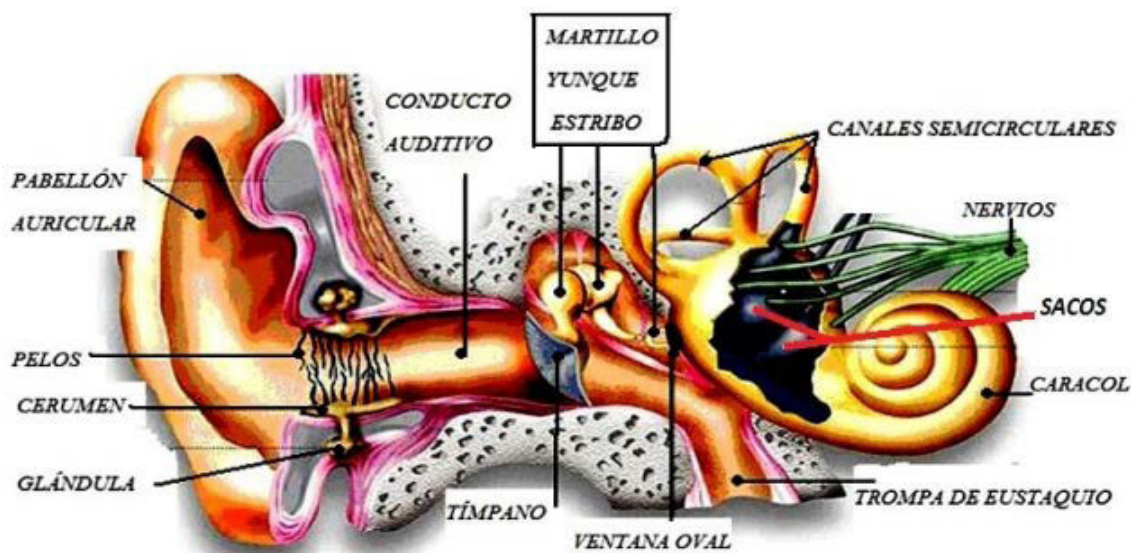
2. VALOR FORMATIU DE LA MÚSICA

Els beneficis de l'educació musical van més enllà del mer ensinistrament musical en englobar-se en el desenvolupament general de l'individu. Podem diferenciar en educació per a la música i educació a través de la música. En aquest últim sentit la influència de l'educació musical es manifesta en els següents camps:

- a. Cognitiu.** Segons J. P. Despins, l'educació musical proporciona un desenvolupament de tots dos hemisferis cerebrals aconseguint així un augment de les capacitats cerebrals: incrementa coneixements i aptituds, millora la percepció i representació de realitats, abstracció, raonament lògic i matemàtic, síntesi i anàlisi, memòria i ordre (necessaris per la resolució de problemes), incrementa l'autonomia personal, millora el llenguatge i la imaginació.
- b. Afectiu:** La música, segons els filòsofs de l'educació, contribueix de forma important al desenvolupament de la personalitat humana, ja que provoca un: enriquiment estètic, harmonia i equilibri, té un efecte terapèutic, enriqueix la vida afectiva, desenvolupa la sensibilitat i el sentit crític enfront dels valors estètics i permet la recompensa immediata per aconseguir així el sentiment de realització i competència.
- c. Psicomotor:** Potencia l'activitat coordinadora a través del ritme i desenvolupa l'esquema corporal i la coordinació dinàmica general. Segons Jacques Dalcroze, l'educació musical i més concretament, la rítmica és un factor de formació i d'equilibri del sistema nerviós. Permet l'adquisició d'instruments i habilitats i el perfeccionament dels sentits.

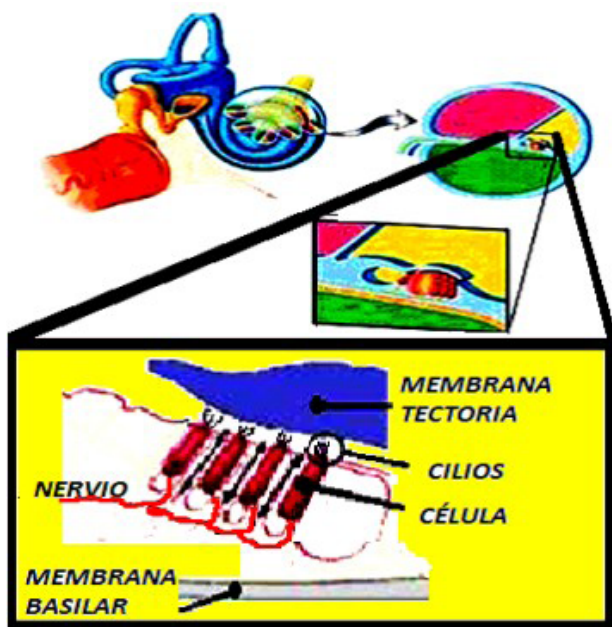
3. PERCEPCIÓ I EXPRESSIÓ

3.1. PERCEPCIÓ AUDITIVA: SENSACIÓ I PERCEPCIÓ EN TRES FASES

Sensació

1. Fase física: les molècules d'aire xoquen contra el timpà que comença a vibrar.
2. Fase fisiològica: es transmet a través dels ossos de l'oïda mitjana (martell, enclusa i estrep). La vibració viatja a l'interior del caracol pel canal de pujada i fa vibrar la membrana basilar. Els cilis d'algunes cèl·lules ciliades xoquen contra la membrana tectòria, generant un corrent electroquímich que arriba a través del nervi auditiu al cervell.

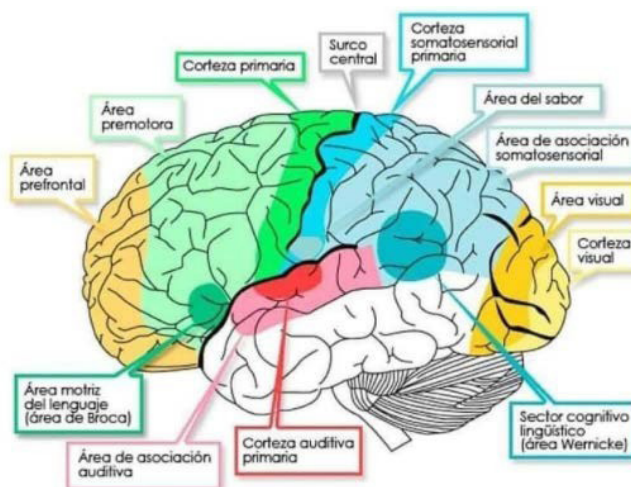
- ⇒ la vibración del sonido sube por el canal de entrada (verde)
- ⇒ hace vibrar la membrana basilar
- ⇒ los pelos acústicos de las células(cilios) chocan contra la membrana tectoria (amarillo)
- ⇒ se produce una corriente electroquímica dentro de la célula que viaja a través de los nervios auditivos hacia los dos hemisferios cerebrales
- ⇒ la vibración viaja por el canal de salida (rosa)
- ⇒ sale a la caja timpánica donde se extingue

Percepció

3. Fase psíquica:

- a. Es duu a terme una anàlisi dels paràmetres del so (altura, intensitat, durada i timbre). Es reacciona en conseqüència: sobresalt si és un so fort inesperat, alerta si és el so del timbre de casa o el despertador del mòbil, so del motor d'un cotxe quan travessem un carrer...
- b. S'activen nombroses zones cerebrals que interpreten els elements constitutius de la música: ritme, melodia, harmonia-contrapunt, textura i estructura. La percepció musical es realitza principalment en l'escorça auditiva primària i en les àrees d'associació auditiva de cada hemisferi cerebral.

- ◇ Si l'obra té text, s'activen les zones relacionades amb el llenguatge.
- ◇ Si llegim una partitura, s'activen les àrees visuals.
- ◇ Si cantem, ballem i/o toquem un instrument, s'activen les àrees motrius
- ◇ S'acudeix a la memòria per a reconèixer peces musicals
- ◇ Tota aquesta activitat es registra de nou

3.2 EXPRESSIÓ

El suport material de l'expressió de les emocions i de les idees són els elements musicals: ritme, melodia, harmonia, forma, caràcter, etc. Dins de la música, podem trobar diferents mitjans per expressar-nos:

- a. **Expressió vocal:** La veu en el doble vessant de llenguatge i cant és l'instrument comunicatiu i expressiu per excel·lència. És el mitjà més natural i important amb què comptem. Les formes de vida, els sentiments, les emocions queden reflectides en el contingut musical i semàntic de les cançons. Per això, la cançó com a fusió entre la música i llenguatge és el vehicle ideal de comunicació. Pot aparèixer com cant a cappella a una o diverses veus, amb acompanyament instrumental, etc.
- b. **Expressió instrumental:** els instruments permeten que la música pugui combinar el sentiment amb el pensament sense necessitat de paraules. Pot aparèixer amb un o més instruments de l'orquestra (corda, vent o percussió), escolars (flauta, petita percussió, làmines), ètnics o folklòrics, de construcció pròpia, etc.
- c. **Expressió corporal** (moviment i dansa): La relació entre la música i el moviment i dansa és molt estreta. El moviment i la dansa és una espontània expressió de sensacions i serveix per entrar en contacte amb els altres, amb un mateix i amb l'entorn. Pot aparèixer com a dansa individual o col·lectiva, el cos com a instrument (mímica, fonomímia), etc.

4. IMPORTÀNCIA DE L'EDUCACIÓ MUSICAL EN L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

La **LOMLOE** estableix que l'àrea d'Educació artística es podrà desdoblejar en Educació Plàstica i Visual, d'una banda, i Música i dansa per una altra, considerant totes dues disciplines com a bàsiques en el desenvolupament de l'alumnat deixant evidència de la seva importància amb la seva presència en cadascun dels tres cicles de l'Educació Primària. A Catalunya, el **DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica** també duu a terme dins de l'Educació artística la distinció entre Educació Plàstica, Audiovisual i Visual, d'una banda, i Música i Arts Escèniques i Performatives, de l'altra, incloent-hi totes dues de manera progressiva en cada cicle de l'Educació Primària i matisant la presència de l'audiovisual i les arts escèniques, respectivament, i incidint en la gran rellevància de l'àrea, donat que inclou les dimensions sensorial, intel·lectual, social, emocional, afectiva, estètica, creativa, de comunicació i integració en el grup que fan desenvolupar diferents capacitats en l'alumnat que poden influir directament en el seu desenvolupament integral i l'autonomia en l'assoliment dels aprenentatges.

L'article. 16.2 de la LOE [text consolidat] estableix la finalitat de l'Educació Primària com a formació integral que faciliti a l'alumnat l'assimilació dels següents aprenentatges:

- **Expressió:** l'àrea de Música i Arts Escèniques i Performatives treballa a més de la competència en comunicació lingüística oral, altres formes d'expressió artística com són:
 - a. vocal a través del cant (rapejar un poema),
 - b. l'expressió corporal a través de la percussió corporal, la dramatització de cançons i l'aprenentatge de petites coreografies a través de la dansa, treballa el moviment i control de l'espai circumdant...
 - c. l'expressió instrumental: petita percussió indeterminada, aprenentatge d'un instrument musical escolar com la flauta dolça (cada dia més en desús), la melòdica (que va guanyant terreny) i l'ukelele escolar per a acompanyar cançons rasguejant acords. També es poden incorporar instrumental Orff de làmines (xilòfons, metal·lòfons i carillons), el problema és que no solem comptar amb un instrument per a cada alumne en classe, es pot compartir un instrument i treballar cadascun en una escala que vagi de do a la.

- **Comprensió oral:** diferència entre estrofes i tornada en una cançó, síl·labes tòniques i síl·labes àtones, fonemes d'una llengua estrangera o llengua vernaclea, anàlisi textual d'una cançó, recitat d'un poema o una cançó d'algun estil de la cultura hip-hop...
- **Lectura:** La lectura musical rítmica, melòdica, amb una sola línia, amb dues línies, amb el pentagrama complet, un musicograma...
- **Esriptura:** L'aprenentatge de l'escriptura musical (figures, silencis, clau de sol, pentagrama...) treballa la psicomotricitat fina manual. Dictats rítmics d'un sol compàs, dictats melòdics amb dos sons contrastants, un greu i un altre agut...
- **Càlcul:** La durada dels sons posa l'accent en els valors d'unitat (negra), doble (blanca), triple (blanca amb punt), meitat (corxera), un quart (semicorxera), addició (suma de figures i silencis en cada compàs), repartiment o divisió (compassos), nombres enters i decimals (corxera=0,5 pulsacions).
- **Adquisició de nocions bàsiques de la cultura:** diferència entre banda i orquestra, agrupacions instrumentals i vocals, música culta, tradicional i popular, música vocal i instrumental, música barroca, clàssica i romàntica...
- **Hàbit de la convivència:** quan interpretem junts una peça musical incidim en la competència personal, social i d'aprendre a aprendre, així com la competència ciutadana i també podem utilitzar cançons per a treballar diversos temes transversals com l'educació per a la pau, igualtat de gènere (contingut masculista de cançons: reggaeton), prevenció de la violència masculista i evitació de futures relacions tòxiques (les persones no som propietat de ningú), consum responsable, música i imatge en els videoclip (realitat i ficció: edició audiovisual amb eines tecnològiques) i educació emocional (reconeixement d'emocions), educació en valors...
- **Hàbit de treball i estudi:** es reforça l'autonomia, el fet d'aprendre a aprendre, la responsabilitat, el sentit crític i la reflexió.
- **Sentit artístic:** la música i les arts escèniques i performatives, així com la dansa representen algunes de les manifestacions artístiques més consolidades en la nostra cultura.
- **Creativitat:** a través de musicalització de textos, canviar la lletra d'una tornada d'una cançó coneguda, creació d'una coreografia en TikTok sota supervisió parental, realització d'un Lip Dub (playback), musicalitzar un anunci amb eines tecnològiques (sisè curs)...
- **Afectivitat:** com a arts que incideixen directament en el nostre estat emocional, la Música i la dansa inclosa en les arts escèniques i performatives enriqueixen i milloren la nostra salut mental i salut social.

5. EL CURRÍCULUM D'EDUCACIÓ MUSICAL EN LA CONCRECIÓ D'UNITATS DIDÀCTIQUES GLOBALITZADES

5.1. CONTRIBUCIÓ DE L'ÀREA A L'ASSOLIMENT DE LES COMPETÈNCIES CLAU

L'educació té com a objectiu la formació integral de l'alumnat a través de l'adquisició i desenvolupament de les vuit competències clau.

L'aprenentatge musical presenta una doble funcionalitat:

a. Aporta un aprenentatge específic que contribueix a la consecució de les competències específiques de la matèria de música relacionades amb la competència clau Consciència i expressió culturals. Les competències específiques es desenvolupen durant l'educació bàsica i són quatre com podem comprovar a l'**annex 2 del DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica:**

- » **Competència específica 1.** Descobrir propostes artístiques de diferents cultures, èpoques i estils, mitjançant la percepció i la vivència, per desenvolupar la curiositat, el respecte i el gaudi.
- » **Competència específica 2.** Investigar i analitzar diferents manifestacions culturals i artístiques i els seus contextos, emprant diversos canals i mitjans d'accés a la informació, per desenvolupar el pensament propi, la identitat cultural i l'esperit crític.
- » **Competència específica 3.** Experimentar i crear amb les possibilitats del so, la imatge, el cos i els mitjans digitals i multimodals, mitjançant activitats i experiències que incorporin l'aprenentatge autoregulat per expressar i comunicar coneixements, idees, sentiments i emocions.
- » **Competència específica 4.** Dissenyar, elaborar i difondre creacions culturals i artístiques col·laboratives, assumint diferents rols, fent valdre el procés, per desenvolupar la creativitat, el sentit de pertinença i arribar a un resultat final.

b. Porta associat múltiples aprenentatges complementaris, podent servir com a recurs per a desenvolupar altres competències tant de tipus acadèmic (matemàtica, lingüística...) com a intrapersonals i interpersonals (d'alfabetització i regulació emocional, comunicatives...). Aquests aprenentatges són concretats en la **LOMLOE** com les diferents connexions entre les competències específiques i els descriptors operatius de les competències clau corresponents al Perfil de sortida de l'alumnat al final de l'educació bàsica, donant lloc a una transversalitat intrínseca i perfectament definida entre les competències clau.

A continuació, ressenyem les principals aportacions que proporciona l'àrea d'Educació Artística des de la matèria de Música i Arts Escèniques i Performatives a l'educació integral de l'alumnat i a les competències clau:

1. Competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), competència ciutadana (CC) i competència emprenedora (CE).

Com afirmen Oriola i Gustems, com més música es conegui i es practiqui, més emocions estètiques es podran experimentar; el que comportarà un augment en l'alfabetització emocional i la sensibilitat personal. La música és un recurs molt eficaç per a la regulació emocional, entesa com la capacitat per a controlar les emocions de manera apropiada. La música pot ajudar a canviar l'estat d'ànim personal despertant o evocant emocions, d'aquí la seva funcionalitat tant en la quotidianitat de les persones com en el seu ús terapèutic. Altres competències emocionals que es poden aconseguir i millorar a través de la música són aquelles vinculades amb les relacions interpersonals. La pràctica musical col·lectiva comporta la posada en marxa i el domini de tota una sèrie de capacitats necessàries per a treballar en grup amb la finalitat d'aconseguir un objectiu comú. Entre elles destaquen l'empatia, la comunicació verbal i no verbal, la resolució de conflictes, la col·laboració i cooperació, el sentit de pertinença, l'adquisició d'hàbits i valors...

En la normativa actual es tracta d'aprenentatges presents de manera transversal en: competència específica 1 (CPSAA3, CC1 i CE2), competència específica 2 (CPSAA4, CC3 i CE1), competència específica 3

(CPSAA1, CPSAA5 i CC2) i competència específica 4 (CC2, CE1 i CE3).

2. Competència en comunicació lingüística i competència plurilingüe (CCL i CP)

La música i el llenguatge parlat comparteixen moltes característiques funcionals, com ara la percepció i discriminació auditives o la successió i jerarquia de sons amb altures i patrons rítmics concrets; per aquesta raó, l'entrenament musical contribueix al desenvolupament del llenguatge, a una millora de la seva comprensió, a l'augment de capacitats verbals (vocabulari, fonètica i gramàtica), així com a la facilitació de l'aprenentatge d'una segona llengua.

En la normativa actual es tracta d'aprenentatges presents de manera transversal en: competència específica 2 (CCL3 i CP3), competència específica 3 (CCL1) i competència específica 4 (CCL1, CCL5 i CP3).

3. Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM)

Desxifrar el vessant rítmic d'una partitura implica realitzar agrupacions, fraccions, subdivisions... sense ser conscients de la gran quantitat d'operacions que s'estan duent a terme. Així, diferents estudis confirmen que l'alumnat estudiant de música obté millors puntuacions en la realització d'operacions matemàtiques respecte a aquells que no. Interpretar una melodia implica la reconstrucció d'un patró espaciotemporal en el qual els components són les notes i les figures. D'aquí ve que la posada en marxa d'un raonament lògic, espacial i abstracte necessari per a poder desxifrar una partitura pugui repercutir positivament en el desenvolupament d'allò que es coneix com el raonament espaciotemporal.

En la normativa actual es tracta d'aprenentatges presents de manera transversal en: competència específica 1 (STEM1), competència específica 2 (STEM2) i competència específica 3 (STEM4).

4. Competència digital (CD)

Els aprenentatges relacionats amb el correcte ús de les eines digitals a l'aula són bàsics per a la comprensió del món actual. L'ús d'Internet ha revolucionat no sols el nostre temps sinó també la manera de concebre l'educació. En el camp musical, la competència digital vela pel correcte ús ètic i guiat tant d'Internet com del tractament digital de la informació. Reproductors de vídeo i so, instruments MIDI o editors d'imatge, so i partitures són algunes de les eines digitals que poden afavorir els diferents aprenentatges musicals a l'aula.

En la normativa actual es tracta d'aprenentatges presents de manera transversal en: competència específica 1 (CD1), competència específica 2 (CD2) i competència específica 3 (CD3)

5. Competència en consciència i expressió culturals (CCEC)

La Competència en consciència i expressió culturals fa referència a totes aquelles capacitats, habilitats i coneixements que permeten comprendre, apreciar i fer servir de manera integrada les diferents arts, no sols com a objecte de coneixement tècnic, cultural, estètic o històric, sinó també com a praxi, és a dir, com un procés holístic d'experiències d'aprenentatge vivencials i gratificants que contribueixen a millorar l'expressió a través de les arts i a promoure la reflexió i la conscienciació de la importància de la cultura en la formació de les persones i les societats. Per això, l'aprenentatge musical és un dels recursos que contribuirà de manera directa al desenvolupament i la consolidació d'aquesta tipologia de competències.

En la normativa actual es tracta d'aprenentatges presents de manera transversal en: competència específica 1 (CCEC1 i CCEC2), competència específica 2 (CCEC1 i CCEC2), competència específica 3 (CCEC3 i CCEC4) i competència específica 4 (CCEC3 i CCEC4)

5.2. ELS SABERS BÀSICS: BLOCS I EIXOS

El **DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica** defineix els **sabers bàsics** com: "els coneixements, destreses, valors i actituds propis d'una àrea, matèria o àmbit i que són necessaris per a l'assoliment de les competències específiques." En el currículum de l'Educació Primària els sabers s'organitzen en **quatre blocs** fonamentals: **educació musical, educació visual i plàstica, educació audiovisual i educació en arts escèniques i performatives**. Els blocs estan relacionats amb les múltiples manifestacions culturals, tant dels nostres dies com d'altres èpoques i estan **articulats en dos eixos principals** en el que s'integra l'aprenentatge de les competències específiques:

1. la **percepció i anàlisi**, en el que s'inclouen tots aquells aspectes vinculats amb el desenvolupament de sabers, destreses i actituds relacionats amb el reconeixement, la recepció i l'observació sensitiva, visual, auditiva i corporal permetent una aproximació a l'entorn per analitzar-lo i comprendre'l, juntament amb les diferents manifestacions culturals i artístiques.
2. la **creació i interpretació**, que fa referència a l'expressió creativa d'idees, sentiments i sensacions mitjançant l'exploració, el coneixement, l'experimentació i la utilització creativa de diferents codis, elements, eines, instruments, materials, mitjans, programes, aplicacions i tècniques culturals i artístiques.

L'aprenentatge musical es fonamenta en la percepció i l'escolta analítica-reflexiva, coincidint amb el primer eix de sabers bàsics de Percepció i Anàlisi, la qual cosa permetrà que les persones, a més d'interpretar un instrument musical tant a nivell individual com col·lectiu, siguin conscients de les seves capacitats i limitacions, així com capaces d'identificar, descriure i apreciar els elements presents en cada producció. Com més s'escolti i se sàpiga sobre música, més es desenvoluparà l'escolta analítica-reflexiva i major serà el gaudi en percebre-la. En la formació musical cap recurs pot substituir a l'escolta musical. El currículum de la **LOMLOE** usa el terme de recepció activa per a referir-se a la predisposició de l'alumnat a gaudir de l'art a través d'una atenció conscient que li permeti percebre-ho i comprendre-ho. La recepció activa té la seva versió musical en l'audició activa, concepte que es tractarà més al detall en el tema 21.

L'eix de Creació i interpretació contribueix al desenvolupament de les competències específiques a través de l'expressió i interpretació, sigui a través de la veu o d'un instrument musical. La pràctica musical requereix combinar de manera sistèmica múltiples coneixements, capacitats i habilitats, com desxifrar el llenguatge musical, assignar a cada signe un so concret, interpretar-lo a través de la veu o, en cas de ser un instrument a través de la sincronització motriu, dotar-lo d'expressivitat, escoltar-lo... Per a aconseguir tot això es necessiten hàbits d'estudi, concentració, abstracció, memòria, sensibilitat, comunicació...

El bloc de sabers bàsics d'educació en arts escèniques i performatives contribueix a l'adquisició de les competències específiques a través de l'experimentació amb els diferents elements musicals, instrumentals, corporals i digitals enfocats a l'expressió, la dansa o la representació escènica.

A més, per a la interpretació col·lectiva cal posar en marxa altres qualitats ja citades de caràcter més social, com a col·laboració, empatia, autoestima, respecte, iniciativa, lideratge, treball en equip, etc. Tot això, permetrà utilitzar l'art com mig expressiu en la creació i interpretació de produccions musicals, l'objectiu final de les quals serà emocionar sigui a través dels sentiments o de l'intel·lecte.

L'aprenentatge musical, a més de la percepció i la interpretació, també contribueix a la formació de persones sensibles, crítiques i respectuoses amb les produccions artístiques en el seu context reconeixen el valor social de l'art com a mitjà per a la millora tant del benestar personal com a social. A més, les **situacions**

d'aprenentatge contextualitzades a l'àrea d'Educació Artística han d'englobar els àmbits comunicatiu, analític, expressiu, creatiu i interpretatiu, sent l'alumnat el protagonista del seu propi aprenentatge, com veurem en el següent apartat.

5.3. SITUACIONS D'APRENTATGE I PROJECTES GLOBALITZADORS

La **LOMLOE** promou una certa flexibilització quant a l'organització d'àrees, ensenyaments, espais i temps, amb la condició de possibilitar:

- La realització d'activitats per a la **resolució col·laborativa de problemes reals** per part de l'alumnat. Es planteja un tema com pot ser la "sostenibilitat ambiental i qualitat de vida" i aquest tema es treballa des de diferents àrees al mateix temps. En el cas de la matèria de Música es podria plantejar el problema de la contaminació acústica en classe, en el barri, a la ciutat... també es podria crear un taller per a construir instruments musicals a partir del reciclatge d'envasos.
- **Treball per projectes:** A partir d'un tema comú, es treballen diferents matèries. "La Prehistòria". Aquest tema pot ser abordat en Ciències Socials i al mateix temps, des de Música podem explicar com a partir de l'arc, sorgeix el primer instrument de corda que encara s'utilitza a Àfrica (òrgan de boca), com eixugant pells i utilitzant troncs buits es van lligar i van sorgir els primers tambors...
- **Les diferents àrees es poden unificar en àmbits:** Àmbit científic: Matemàtiques i Ciències Naturals
Àmbit cultural: Llengües i Ciències Socials.

Àmbit artístic: Educació Plàstica i Audiovisual, Música i arts escèniques i performatives. Es poden realitzar activitats que unifiquin les dues àrees com per exemple, dibuixar mentre s'escolta una peça musical ("Tardor" de VIVALDI), acolorir un dibuix donat, crear un dibuix puntillista amb els colors propis d'aquesta estació de l'any (ocres), retallar un violí, acolorir una imatge donada en blanc i negre sobre Venècia, una coreografia sobre alguna producció audiovisual de l'alumnat...

- **Innovació metodològica:** el més adequat és aplicar la multimetodologia, és a dir, ensenya el mateix des de diferents punts de vista i aplicant cada vegada mètodes diferents i variats, ja que cada mètode té els seus avantatges i els seus inconvenients. Pots ensenyar el concepte de pulsació a través del moviment (Dalcroze), escoltant i fent palmes amb la "Marxa Radetzky" mentre veuen en YouTube l'últim Concert d'Any Nou, cantant una cançó i fent palmades en cada pulsació (Willems), llegint un exercici amb figures de negra i silencis en la pissarra, llegint un musicograma i tocant amb instruments de petita percussió, desfilant una marxa militar...

Els coneixements estan interrelacionats i el futur educatiu passa per aquest procediment holístic o integrador.

De manera orientativa, la normativa defineix les situacions d'aprenentatge com a situacions i activitats que impliquen el desplegament per part de l'alumnat d'actuacions associades a competències clau i competències específiques i que contribueixen a l'adquisició i desenvolupament d'aquestes.

Les situacions d'aprenentatge són propostes didàctiques que integren els elements curriculars de les diferents àrees a través d'activitats significatives que permetin resoldre problemes pròxims al context de l'alumnat d'una manera creativa i cooperativa. En sintonia amb els principis del Disseny Universal de l'Aprenentatge, les situacions d'aprenentatge fomenten processos pedagògics flexibles que s'ajusten a les necessitats, les característiques i els diferents ritmes d'aprenentatge de l'alumnat.

El disseny de les situacions d'aprenentatge en Música i arts escèniques o performatives ha de plantejar uns objectius clars i precisos que integrin el treball de les competències específiques a través de diversos sabers bàsics i criteris d'avaluació ben definits, així com seguir els preceptes en la creació dels contextos de les activitats a través del **DUA** (Disseny Universal de l'Aprenentatge). La seva posada en pràctica ha d'implicar la producció i la interacció oral i incloure l'ús de recursos en diferents suports i formats en el marc d'una escola inclusiva. La **LOMLOE**, com s'explica al principi de l'apartat, permet la flexibilització d'àrees i matèries i fomenta la multidisciplinarietat, la qual pot veure's afavorida a través del plantejament de situacions d'aprenentatge que formin part de projectes que permetin els aprenentatges de diferents matèries o àrees de manera coordinada.

El DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica ja d'aplicació a Catalunya estableix en el seu annex 5 l'aprenentatge basat en situacions, definint aquestes com escenaris que l'alumnat es troba a la vida real i que els centres educatius poden utilitzar per desenvolupar aprenentatges. Plantegen un context concret, una realitat actual, passada o previsible en el futur, en forma de pregunta o problema, en sentit ampli, que cal comprendre, a la qual cal donar resposta o en la qual s'ha d'intervenir. Aquest **aprenentatge** a partir de **situacions** (tema d'interès per l'alumnat, problemàtica que afecta la societat, dilema per reflexionar o debatre...) permet articular la programació del curs de qualsevol nivell, àrea, matèria o àmbit basant-se en un seguit de contextos que

entrellacen els sabers amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges.

Les **situacions d'aprenentatge**, en tenir un caràcter globalitzat i transversal afavoreixen la incorporació de sabers i el desenvolupament de competències d'altres matèries i produeix que l'alumnat, guiat pels i les docents, raoni, imagini, planifiqui, investigui, s'autoreguli, treballi de forma col·laborativa sent al final protagonista del seu propi aprenentatge. Des d'aquesta posició activa de l'alumnat, caldrà desplegar diferents recursos metodològics i proporcionar oportunitats perquè l'alumnat pugui aplicar i utilitzar la informació dels aprenentatges adquirits per formar una opinió fonamentada, explicar un fenomen o solucionar un problema. És important destacar que el producte final de les situacions d'aprenentatge són al final vehicles per desencadenar processos que facilitin els aprenentatges, fent servir l'avaluació com a eina pel seguiment i millora d'aquests.

Segons l'article 8 del DECRET 175/2022, de 27 de setembre, els centres, en funció de la seva pròpia realitat, del seu projecte educatiu i en exercici de la seva autonomia, poden establir àmbits, agrupant les àrees que considerin per impartir-les integradament. Els àmbits han d'incloure les competències específiques, els criteris d'avaluació i els sabers de les àrees que s'hi integrin, tant si s'hi treballa **interdisciplinàriament** com de forma **transdisciplinària**. El treball per projectes al que fa referència la LOMLOE és desenvolupat en el currículum català com a **projectes globalitzadors**. L'organització de les diferents àrees en àmbits pot afavorir la infraestructura necessària per dur a terme situacions d'aprenentatge de manera regular durant el curs.

Quan realitzem activitats dins de l'educació artística, la majoria tenen una íntima relació amb l'expressió plàstica i audiovisual, i musical, amb el teatre o la dansa. L'alumnat ve la realitat artística d'una forma global i que incideix en altres branques de la seva educació. Des d'aquest punt de vista, es pot plantejar coherentment l'elaboració de situacions d'aprenentatge dins de projectes globalitzadors que abastin diferents branques del saber i que competeixin, per tant, a diverses àrees educatives. Aquestes relacions entre les diferents àrees i l'àrea d'Educació Artística es poden plantejar com a part d'activitats que formin part de situacions d'aprenentatge en projectes globalitzadors que aglutinin diverses àrees.

El Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya ha penjat a la web alguns exemples reals de projectes globalitzadors basats en experiències de centre. A la bibliografia web incloem aquest recurs.

6. CONCLUSIÓ

Tot i que la música va ser tradicionalment una disciplina auxiliar sense pes aparent en el currículum, és un aspecte fonamental en desenvolupament físic i psicològic dels alumnes.

A més de ser un element fonamental en el currículum, actua com a factor de cohesió entre les diferents matèries que cursa l'alumnat d'educació primària, la qual cosa afavoreix la confecció i posada en pràctica de projectes globalitzadors que incorporin situacions d'aprenentatge per afavorir el desenvolupament de les competències des de situacions que l'alumnat es pot trobar a la vida real.

Seguint a l'il·lustre músic i pedagog Edgar Willems en la seva obra *El valor humà de l'Educació Musical* (1881) es pot afirmar que hi ha un clar paral·lelisme entre els elements de la música i els aspectes de la vida de la persona. Aquest gran pedagog estableix aquest paral·lelisme o correspondència entre el ritme, la melodia i l'harmonia amb la vida fisiològica, vida afectiva i la vida mental.

Com a conclusió, a l'aula, hem de plantejar la Música com una experiència plaent per a poder generar emocions i connexions significatives amb els aprenentatges que planteja el currículum, sense perdre de vista que el tipus d'experiències que oferim a l'alumnat ha de ser de positiu, contextualitzat i que atengui a les diferències individuals, a la perspectiva de gènere i als diferents ritmes d'aprenentatge.

7. ANNEX DIDÀCTIC

CURIOSITAT SOBRE EL TEMA: La percepció de consonància i dissonància

Walter Piston defineix l'interval com la unitat bàsica de l'harmonia musical consistent en la distància entre dos sons. Quan aquests dos sons sonen de manera simultània, la distància entre ells es defineix com a interval harmònic, que en l'oïdor pot generar dos tipus de sensació diferent: la consonància i la dissonància.

Segons Juan Manuel Toro, professor de recerca ICREA del Departament de Tecnologies de la Informació i les Comunicacions (DTIC) i cap del Grup de Recerca en Llenguatge i Cognició Comparada (LCC) en el Centre de Cognició i Cervell (CBC) de la UPF (Universitat Pompeu Fabra de Barcelona) i investigador principal del projecte Biological Origins of Linguistic Constraints, els humans tendim a percebre com agradables les sensacions auditives consonants i com a desagradables les dissonants. A més, en estudis anteriors l'investigador proposa que els éssers humans aprenem més fàcilment patrons abstractes amb l'ajuda d'acords consonants plaents que amb acords dissonants desagradables, cosa que aparentment no afecta els animals no humans. Les respostes neuronals relacionades amb els estímuls presentats als voluntaris que van participar en l'estudi registrades a través d'electroencefalografia (EEG) demostra que les seqüències consonants són fàcilment detectades al contrari de les dissonants, i reafirma la necessitat d'un entrenament musical que prepari al cervell per a la detecció d'aquests canvis. L'equip d'investigadors que va dur a terme l'estudi va concloure afirmant que *"els resultats mostren les bases neuronals que subjauen en els avantatges de la consonància sobre la dissonància en els éssers humans"*.

ORIENTACIONS PER A LA CREACIÓ DE PROPOSTES DIDÀCTIQUES PER A EDUCACIÓ PRIMÀRIA SEGONS NORMATIVA VIGENT (LOMLOE)

En aquest primer tema del temari d'Educació Musical ens centrarem a plantejar generalitats sobre les competències específiques que utilitzarem com a base per proposar activitats que formin part de situacions d'aprenentatge i resumirem el bloc de sabers bàsic d'Educació Musical en els seus dos eixos: Percepció i anàlisi i Creació i interpretació al llarg del primer cicle d'Educació Primària amb l'objectiu de comprendre millor el currículum que ens servirà com a base per proposar activitats pel desenvolupament de cada competència específica en les temàtiques corresponents dels temes posteriors i amb propostes centrades en diferents cicles.

En el Primer cicle d'Educació Primària s'han de plantejar activitats que formin part de situacions d'aprenentatge que contemplin el descobriment i descripció de determinades propostes musicals (**competència específica 1**), la recerca/descobriment guiat de diferents estils musicals de manera col·laborativa i a través de canals i mitjans d'accés a la informació, així com l'expressió respectuosa d'emocions que inspiren (**competència específica 2**), l'expressió compartida i empàtica de manera guiada de sentiments i emocions a través de la música i de la improvisació i creació pròpies (**competència específica 3**) i la participació de manera guiada en projectes musicals cooperatius experimentant diferents rols, utilitzant elements de diferents llenguatges, compartint les experiències i gaudint del resultat final valorant les opinions i sensacions dels altres (**competència específica 4**).

Pel que fa al bloc de **sabers d'Educació musical** en el mateix cicle d'Educació Primària, a l'eix de **Percepció i anàlisi** es proposa el descobriment i descripció de propostes musicals vocals i instrumentals de diferents estils, la percepció i l'expressió de sentiments que evoquin aquestes obres, el reconeixement de professions vinculades a l'art des d'una perspectiva de gènere, la discriminació auditiva i visual de materials sonors variats, el reconeixement i la relació del tempo amb les interpretacions i l'adquisició d'hàbits de comportament i una actitud positiva durant l'audició i la pràctica musical. Per altra banda, a l'eix de **Creació i interpretació**, trobem l'experimentació de possibilitats sonores i expressives, l'experimentació de les qualitats sonores amb instruments fets amb materials de l'entorn, coneixement i aplicació bàsica de diferents conceptes del llenguatge musical incloent el silenci, l'ús d'eines digitals d'enregistrament en creacions musicals i la realització i interpretació d'una creació col·laborativa d'una pràctica musical valorant i respectant els diferents rols duts a terme, el procés i el producte final.

A partir del tema 2 proposarem exemples de temàtiques de **projectes globalitzadors** inspirats en els sabers i els aprenentatges competencials que suggereix cada tema.

8. BIBLIOGRAFIA

- ALSINA, P. i GIRÁLDEZ, A. (2012). *Siete ideas clave: la competencia cultural y artística*. Editorial Graó.
- ARÓSTEGUI PLAZA, J.L. (2014). *La música a Educació Primària*. Editorial Dairea
- CHARVET, P. (2010). *Com parlar de música als nens*. Nerea.
- DÍAZ, M. i GIRÁLDEZ, A (2007). *Aportacions teòriques i metodològiques a l'educació musical*. Editorial Graó
- GARCÍA SICÍLIA i altres (1989). *Psicologia Evolutiva i Educació infanti*. Santillana. Aula XXI. Madrid.

- GIRALDEZ, A. (2014): *Didàctica de la música a Primària*. Síntesi.
- CREMADES ANDREU, R (2017). *Didáctica de la educación musical en Primaria*. Paraninfo editorial.
- GÓMEZ ESPINOSA, J (2015). *Didáctica de la música. Manual para maestros de infantil y primaria*. Universidad de La Rioja.
- GUSTEMS, J (2013). *Creativitat i educació musical: actuacions i contextos*. Dinsic Publicacions Musicals
- HEMSY DE GAÍNZA, V. (2002). *Pedagogia musical*. Lumen, Bs. Aires, Argentina.
- LÓPEZ DE SORRENCA, E. (2004). *Anotacions sobre didàctica musical*. Enclava creativa ediciones S. L.
- LUCUMBERRI, C. (2002). *A l'educació per la música, II*. Editorial Universitat del País Basc.
- MARTÍ, J. M. (2016). *Aprenentatge musical per a nens: Metodologies i sistemes pedagògics de la didàctica musical*. Robinbook edicions.
- PISTON, W. (1998). *Armonia*, SpanPress Universitaria
- WILLEMS, E. (2002). *El valor humà de l'educació musical*. Paidós Ibérica

9. BIBLIOGRAFIA WEB

- CRESPO, P., MONTE-ORDOÑO, J., y TORO, J.M. (2018), *Early neural responses underlie advantages for consonance over dissonance*. *Neuropsychologia* [Internet] ; volume 117, p 188-198. ISSN 0028-3932. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0028393218302744>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. (2022) *El nou currículum. Una oportunitat per aprendre amb sentit*. [en línia] Disponible en <https://projectes.xtec.cat/nou-curriculum/educacio-basica/>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. (2022) Projectes globalitzadors. Alguns exemples... [en línia] Disponible en https://docs.google.com/presentation/d/1Jc8bsjIDYzl6c_1B7zvLxcq9-aBz4HxCCnUxD7i_hzU/edit#slide=id.g148f892aa8e_0_50
- ORIOLA, S., GUSTEMS, J., NAVARRO, M. (juliol de 2021), *La educación musical: fundamentos y aportaciones a la neuroeducación*. *Journal of Neuroeducation (JONED)* [Internet]; volume II, Issue 1. [en línia]. Disponible en: <https://revistes.ub.edu/index.php/joned/article/view/31576/35167>
- UNIVERSITAT POMPEU FABRA BARCELONA. *La percepció musical, ¿nace o se hace?* Archivo de noticias de la UPF. [en línia] Disponible en: pf.edu/es/web/e-noticias/home_upf/-/asset_publisher/8EYbnGNU3js6/content/id/228941091/maximized#.YotqXXZByUk

10. NORMATIVA

D'àmbit nacional

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Comunitat Valenciana

- Normativa d'àmbit nacional (encara no hi ha una llei educativa pròpia de la Comunitat Valenciana)

- » (LOMLOE) Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre (BOE de 30 de diciembre de 2020), por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación (LOE)
- Decret 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària.
- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió al sistema educatiu valencià